

האיסור של שטרי הדיוטות בשבת ויו"ט - שיעור 658**I. מקור הענין**

- (א) **שטרי הדיוטות** דהיינו שטרי חובות וחשבונות שטרי מקח וממכר וכל כתב העוסק בדברים האסורים בשבת ויו"ט אסרו חכמים לקרא וטעם האיסור לדעת הרא"ש משום ממצא חפצך אמנם לדעת הרמב"ם משום גזירה שמא ימחוק (מ"ב ע"ז - ג"ה) והנפקא מינה דלטעם ממצא חפצך שייך היתר במצוה דחפצי שמים מותרים וכן מותר לקרא בעיין משום דהרהור מותר אבל לטעם דשמא ימחוק לא שייכים היתרים אלו (פמ"ג ח"א ע"ז - ע"ז)
- (ב) **גזרו חז"ל** ואסרו דברי רשות משום גזירת שטרי הדיוטות אע"פ שהם דברים המותרים כגון אגרות של שאלת שלום ורשימות תחת צורות חיות משונות ומודעות והודעות וכדומה (ע"ז - י"ג - י"ז)
- (ג) **חז"ל התירו** דברים לצורך מצוה ולצורך הגוף וספרי חכמה ולכן מודעות שיש בהם צורך מצוה מותר שהם נחשב חפצי שמים

II. ההערות

- (א) **מעיקר הדין** מותר לקרוא החדשות בעתון אבל אסור לקרוא ואף לא לעיין בעניני מקח וממכר המתפרסמים בעתון דמאי שנא מסתם שטרי הדיוטות (שש"כ כ"ט - מ"ז) ואף לא לקרוא ולעיין במועדות שבהן מתפרסמות הצעות קניה ומכירה והצעות עבודה וכדומה מ"מ ראוי לכל ירא שמים להחמיר ולא לקרוא בכלל בעתון בשבת וביו"ט ועיין בקצוה"ש דעתונם שבזמנינו רובם ככולם יש בהם דברי כפירה ואף בחול אסור לקוראם ועוד דלפעמים אדם מצטער משמועה לא טוב (שש"כ ע"ט - הערה ק"ז)
- (ב) **אסור לקרוא ואף לעיין** ברשימת אורחים שהכין לסעודה המתקיימת בשבת ואף לעיין בכל רשימה אחרת שהכין אסור דשמא יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות ומטעם זה לדבר מצוה מותר ולטעם דשמא ימחוק אפילו לדבר מצוה אסור ולכן אסור לקרוא את רשימת מקומות הישיבה בבית הכנסת שמכינים לראש השנה אלא אם כן הוא לצורך מצוה לידע מקומו (ספר איל משולש שטרי הדיוטות דף ג"ה)
- (ג) **מודעות אשר בלוח המודעות** כשאין חשש של קריאה בעניני מסחר מותר לקוראן כמו לחתונה ולווארט או שלום זכר משא"כ לענין קניית בתים וכן לא יקרא מודעות אבלות מכיון שיש בהן משום צער (מ"ב ע"ז - ג)
- (ד) **אסור לקרוא הכתב** שתחת צורות חיות משונות משום גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות (ע"ז - ע"ו) וע"ע במג"א (ע"ה - ד) דאם יש בו הנאה מותר ועיין בקצות השלחן (ק"ז - מ) דמסתבר דמותר לקרוא הכתב שעל הפרוכת דכיון דהפרוכת אית בה קדושה ולא אתא למיחלף בשטרי הדיוטות אמנם דעת הגרשז"א דאין להקל לגבי ציורים שעל הפרוכת (שש"כ כ"ט - הערה ק"ט) וע"ע בדעת תורה (ע"ז - ט"ו) שהביא המג"א (ע"ה - ד) דבחורים מותרים לראות דבר שמתענגים בו ופמ"ג (ע"ט) כתב דהכלל הוא כל מה שאסור לראות רק בשבת ולא בחול אז מותר לראות בשבת אם עונג הוא לו
- (ה) **מי שקבל מתנה** ומצורף כרטיס ברכה ועליו שם השולח אסור לקוראו (ע"ט)
- (ו) **נוהגין להקל** ללמוד ספרי חכמות בשבת אמנם הירא שמים ראוי להחמיר כי הרמב"ם והר"ן אוסרים (מ"ב ע"ז - ס"ה)
- (ז) **מותר ללמוד בשבת** גם דברים שצריך להם ליום המחרת ואין בזה משום איסור הכנה כי עצם הלימוד יש בו צורך אותו היום לדעת מה כתוב בספר (שש"כ כ"ט - ע"ד)
- (ח) **אם מותר לעיין בסירז קטלוג** וכדומה רק לשם תענוג והנאה ואין בדעתו כלל לקנות

מחפצים אלו הנמכרים עיין בספר טלטולי שבת (דף 138) שהשיב לו רב משה דהוה ליה כלי שמלאכתו לאיסור כיון דעשויים ומיועדים הם למסחר וע"ע (שם דף י"ג) בשם הגרש"ז אויערבך דלתענוג והנאה חשיב כצורך גופו וצע"ג דאם כן הכל מותר אפילו שטרי הדיוטות ועיין באג"מ (ה - כ"ג - ט"ז)

ט) Telephone Directory - הוא בכלל כלי שמלאכתו לאיסור ואם בא לחפש בו כתובת לצורך שבת מותר (שש"כ כ - י"ז) וגם רב משה יכול להסכים לזה

י) Advertising Circulars and Fliers - ניירות אלו הוה ליה מוקצה ולית להו שם כלי כיון דדרך בני אדם הוא לזרוק ניירות אלו (ספר טלטולי שבת דף ז בשם רב משה)

יא) אסור Professional literature dealing with ones own occupation is (שש"כ כ"ט הערה קי"ט משום ממצוא חפצך)

III. קריאת אגרות של שאלת שלום בשבת (שנת קט"ז: קמ"ט.)

א) עיין בשו"ע (ש"ז - י"ג - י"ד) שטרי הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות אסור לקרותם ואפילו לעיין בשבת בלא קריאה אסור וטעם הדבר הובא במ"ב (ס"ק נ"ח) בשם י"א (הר"ש) משום ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעי' נ"ח - י"ג) וי"א (הרמב"ם כ"ג - י"ט) משום שמא ימחוק ועיין בערוך השלחן (ש"ז - ג) דקריאת השטר בפה אסור משום ממצוא חפצך ודבר דבר אבל קריאה בלב אסור רק מטעם שמא ימחוק ולכן יש נפ"מ בין הטעמים. אבל הפמ"ג (ח"ב ס"ק י"ט) כתב דהרהור נכלל באיסור ממצוא חפצך וכן כתב הכף החיים (ח"ב ז"י) בשם הגהות הלבוש וכן משמע מהב"ח (ודלא כערוך השלחן) דרק הרהור בלא עיון בכתב מותר

ב) והוא הדין אגרות של שאלת שלום אסור משום דמיחלף בשטרי הדיוטות וזה שיטת רש"י (שנת קט"ז: ד"ה "שטרי הדיוטות") אבל בתוספות (ד"ה "וכ"ש") כתב וז"ל דלא קרי שטרי הדיוטות אלא שטרי חובות וכיוצא בהן אבל אגרות שרי וכן נהגו העולם. והשו"ע (ש"ז - י"ג - י"ד) התיר לעיין באגרות אם אינו יודע מה כתב בה אבל לקרות אסור. וטעם ההיתר משום דשמא יש בה דבר שהוא צורך הגוף (ע"ש במ"ב) ומכתבים שבהם דברי תורה מותר לקוראם בשבת וביו"ט אף אם הגיעו לידו מבעוד יום (מאירי שנת קמ"ט ודרכי משה ס"ק ז)

ג) אגרת שהגיעה בע"ש או שכבר קראה פעם אחת בשבת אין לקרותה עוד בשבת (דעת תורה ש"ז - י"ד) ועיין בשש"כ (כ"ט - הערה ק"ט) דלא ימסור אותה לאיש אחר שהוא יקרא ואם מקפיד על האגרת לא לצור בה צלוחית היא נעשית מוקצה באמצע השבת וצריך להניח מיד ומי שקיבל מתנה ומצורף כרטיס ברכה ועליו שם השולח אסור לקוראו (שם בשש"כ) וע"ע בט"ז (ס"ק י"ח) וילקוט יוסף (דף קט"ז) שהביאו דעת המקילים (ט"ז כהרמב"ם)

ד) עיין בספר טלטולי שבת (דף ז) שהובא בשם רב משה וז"ל אותם הנוהגים לחומרא כשיטת המחמירים שאין לקרות אגרת שלום בשבת הוה ליה מוקצה אבל להנהגים כשיטת הפוסקים דקוראים אגרת שלום לא הוה מוקצה ומשמע מכל זה דאפשר דיש מקום לסמוך על שיטת התוספות שמקיל בקריאת אגרות בשבת ועוד כתב שם בשם רב משה ובמדינה זו שאיכא טעלעפאן כמעט בכל בית אין לחוש לדבר נחוץ הגוף ממש ואסור לקרות ולטלטל אף לאגרות שמתוך התחום וכ"ש שמחוץ לתחום ולכן האגרת חל עליו שם מוקצה ועיין באג"מ (ד - סוף ט"ז) ובאג"מ (ה - כ"ג - ח)

ה) ושם (דף י"ג) כתב בשם הגרש"ז אויערבך דאפילו בזמננו שיש טעלעפאן נראה דמ"מ יתכן שיש באגרת דבר שיהנה מזה בו ביום ולכן יכול לקרותו ואינו מוקצה ועיין דעת תורה (ש"ז - ט"ז)

(למעשה) אם יש דברי תורה בתוך האגרת או אפשר למצוא שם ד"ת מותר לקרות האגרת ואם לאו צ"ע אם מותר לקרות אגרת שאילת שלום בשבת או ביו"ט ולדעת רב משה הוה מוקצה (עיין שש"כ כ"ט - מ"ה) מ"מ יש ספק ספיקא להקל (ל) אולי הלכה כהרמב"ם דהאיסור רק משום שמא ימחוק ואת"ל משום שטרי הדיוטות (ב) שמא הלכתא כהתוספות